

IFRS 9 Finants- instrumendid

IFRS 9 – Finantsinstrumendid

Peamised mõjud tavaettevõtetele:

- Finantsvarade klassifitseerimine (peamiselt laenud kontserniettevõtetele)
- Faktooringu mõju nõuete klassifitseerimisele
- Väärtuse languse arvutamine nõuetele, mille tähtaeg ei ole saabunud või mis on väga vähe üle tähtaja
- Väärtuse languse arvutamine seotud osapoolte nõuetele/laenudele
- Väärtuse languse arvutamine muudele finantsvaradele (laenud, raha ja deposiidid pangas, muud nõuded)
- Finantskohustuste muudatuste mõju kajastamine kasumiaruandes
- Rohkem avalikustamise nõudeid

IFRS 9 – Finantsvarade klassifitseerimine

Finantsvarade kajastamine

Võlainstrumendid (näit. nõuded, laenud, võlakirjad) kajastatakse lähtuvalt ettevõtte ärimudelist ja instrumendi rahavoogudest – 3 võimalust:

1. Ärimudeliks on hoida eluea lõpuni (st koguda põhiosa ja intresse) ning mitte müüa (üksikud ja väikesemahulised müügid on lubatud)
 - korrigeeritud soetusmaksumus
2. Ärimudeliks on osaliselt hoida (st koguda põhiosa ja intresse) ja aeg-ajalt müüa
 - intressiarvestus korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil;
 - bilansipäeval ümberhindlus õiglasele väärtusele läbi koondkasumiaruande
 - instrumendi müügil või eluea lõpul kantakse instrumendiga seoses kogunenud koondkasum (või -kahjum) ümber kasumiaruandesse
3. Ärimudeliks on kauplemine (või instrumendi rahavood sisaldavad muid elemente peale põhiosa ja intressi)
 - õiglane väärtus ümberhindlustega läbi kasumiaruande

IFRS 9 – Finantsinstrumendid

Finantsvarade kajastamine

Omakapitaliinstrumendid (näit. investeeringud aktsiatesse) kajastatakse üldreeglina õiglates väärtuses ümberhindlustega läbi kasumiaruande:

- Mitte-kauplemiseesmärgil soetatud investeeringuid on lubatud erandina kajastada õiglates väärtuses ümberhindlustega läbi koondkasumiaruande
 - ühekordne otsus esmasel kajastamisel
 - koondkasumisse kogunenud summasid ei kanta ümber kasumiaruandesse
- Soetusmaksumus ei ole enam lubatud (kuigi teatud juhtudel võib soetusmaksumust lugeda ligilähedaseks õiglase väärtusega)

IFRS 9 – Finantsvarade klassifitseerimine

IFRS 9 – Finantsvarade klassifitseerimine

Näide – kas loetelus olev finantsvara on **Võlainstrument** **või** **Omakapitaliinstrument** ?

Nõue ostjate vastu

Raha pangakontol

Antud laen

Antud laen, mida on võimalik laenuandja soovil konverteerida võlgniku aktsiatesse

Aktsiainvesteering

Pensionifondi osak

Intressi swap ujuva intressi fikseerimiseks

IFRS 9 – Finantsvarade klassifitseerimine

Näide – mis on järgmiste varade ärimudel:

Rahavoogude
kogumine

Rahavoogude
kogumine ja müük

Müük

- Ettevõttel on nõuded ostjate vastu; ostja A nõuete faktoormiseks on tal leping pangaga (regressiõiguseta faktooring), teisi nõudeid ei faktoori.
- Ettevõttel on nõuded ostjate vastu. Ta aeg-ajalt faktoorig neid regressiõigusega faktooringuga.
- Ettevõttel on nõuded osjate vastu. Vastavalt ettevõtte reeglitele müüakse nõudeid perioodiliselt inkassofirmale. Müüakse ainult selliseid nõudeid, kus ostja on võlgu üle tähtaja vähemalt 365 päeva, ja pärast seda, kui ettevõtte on teinud kõik jõupingutused, et võlga ise sisse nõuda.
- Ettevõtte ostab teiste ettevõtete võlakirju, eeldusel, et need on vähemalt investeerimisklassis. Ettevõtte plaanib hoida võlakirju nende tähtajani, kuid kui võlakirja väljaandja reiting langeb investeerimisklassist välja, siis ettevõtte müüb need võlakirjad.
- Ettevõttel on oodata suuremat investeerimisväljaminekut; seni investeerib ta vaba raha erinevatesse finantsvaradesse, eesmärgiga teenida võimalikult suurt tulu. Ettevõtte peamiselt hoiab neid varasid tähtajani, kuid tihti ka müüb, kui tekib sobiv võimalus.

IFRS 9 – Finantsvarade klassifitseerimine

Näide – mis on järgmiste varade rahavood:

Intress ja põhiosa

Ei vasta 'intress ja põhiosa' tingimusele

Vajalik on teha *benchmark test*

- Pikaajaline laen kontserniettevõttele, mille fikseeritud intressimäär on turuhinnast madalam.
- Pikaajaline laen kontserniettevõttele, kannab 3mEURIBORil põhinevat intressi. Intress makstakse lõpptähtajal. Vahepeal kogunenud intress ei kanna intressi.
- Pikaajaline laen, mis sisaldab laenuandjale optsiooni konverteerida laen võlgniku aktsiateks.
- Ettevõttel on nõue kauba müügist. Müük toimub 31.12.18; sel kuupäeval väljastatakse arve maksetähtajaga 31.3.19. 31.3.19 toimub müügihinna korrigeerimine vastavalt selle kauba turuhinnale 31.3.19 ja väljastatakse korrigeeriv arve.
- Ettevõttel on laen seotud osapooles kinnisvaraprojekti teostamiseks. Laen kannab intressi 4%. Kui kinnisvaraprojekt osutub edukaks, siis suureneb laenuintress 10%-le.

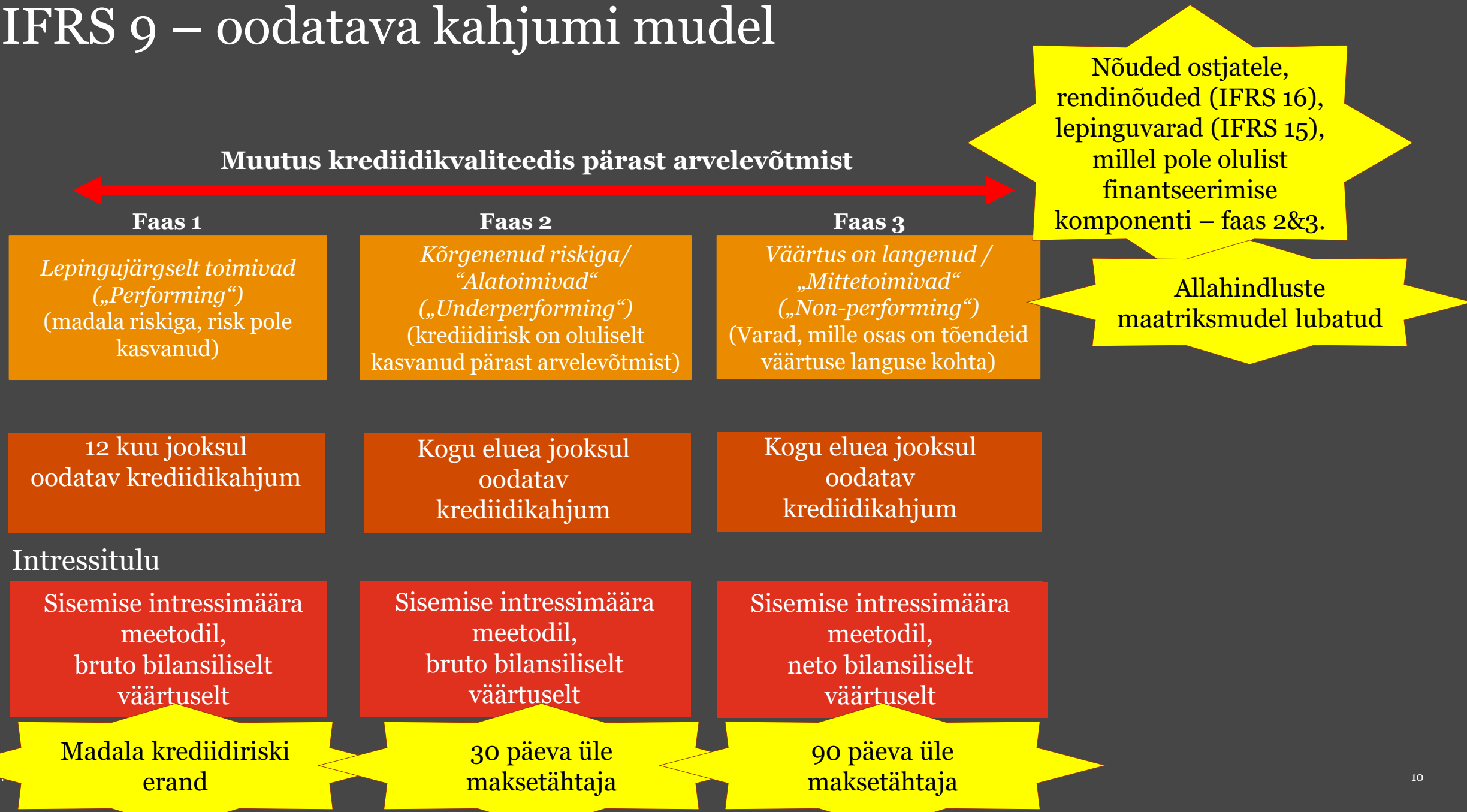
IFRS 9 – Finantsvarade allahindlus

Finantsvarade (sh laenud, nõuded) allahindlus

Senine “toimunud kahjumi” mudel on asendunud 3-astmelise “oodatava kahjumi” mudeliga, mis tugineb finantsvara krediitkvaliteedi muutustel:

1. „Toimivad varad“ (performing) – varad, millel puuduvad märkimisväärsed krediitkvaliteedi halvenemise tunnused
 - arvele võtmise hetkel kajastatakse kahjum, mis eeldatavasti võiks tekkida antud varast järgneva 12 kuu jooksul (12-months expected credit loss)
 - hindamine kogumite kaupa; tugineb mineviku kogemusel ja tulevikuprognosidel
2. „Alatoimivad varad“ (underperforming) – varad, mille krediitrisk on arvelevõtmise hetkest oluliselt kasvanud (näit. krediitiretingu halvenemine või >30 päeva maksehäired)
 - kajastatakse kahjum, mis eeldatavasti võiks tekkida antud varast kogu tema eluea jooksul (lifetime expected credit loss)
 - hindamine individuaalselt või sarnaste kogumite kaupa
3. „Mittetoimivad varad“ (non-performing) – varad, mis ei laeku/ ei toimi (näit. >90 päeva maksehäired)
 - kajastatakse (täiendav) kahjum, mis eeldatavasti võiks tekkida antud varast kogu tema eluea jooksul
 - hindamine individuaalselt iga vara kaupa

IFRS 9 – oodatava kahjumi mudel

IFRS 9 – Finantsvarade allahindlus

Praktilised mõjud

Raha pangakontodel

- Kolmeastmeline mudel kohustuslik, e. peab hindama, kas krediidirisk on oluliselt kasvanud või mitte
- Kuni panga reiting on investeerimisklassis, kehtib madala krediidiriski erand (faas 1)
- Faas 1 varadele tuleb kajastada 12 kuu oodatav kahjum, mis reeglina on väga väike

IFRS 9 – Finantsvarade allahindlus

Praktilised mõjud

Nõuded ostjatele

- Lubatud on 2-astmeline mudel ja kahjumite arvutamine maatriksi abil.

Kas järgmine nõuete allahindlusmudel vastab IFRS 9 nõuetele?

Nõuded ostjate vastu hinnatakse alla lähtudes nende vanusest:

Kuni 30 päeva	0%
31-60 päeva	20%
61-90 päeva	50%
üle 90 päeva	100%

Allahindlusmudelid peavad lähtuma:

- tegelikest kahjumääradest vastava grupi osas (tuginedes mineviku kogemusele)
- korrigeerituna eeldatavate majanduskeskkonna muudatustega

IFRS 9 – Finantsvarade allahindlus

Praktilised mõjud

Pikaajalised laenud ja muud nõuded (seotud v kolmandatele osapooltele)

- Kolmeastmeline mudel kohustuslik, e. peab hindama, kas krediidirisk on oluliselt kasvanud või mitte
- Sisemised protseduurid, kuidas võlgniku riski igal bilansipäeval hinnatakse (näiteks läbi tema tegevuse, võrdluse eelarvetega, sektori makronäitajad jne). Arvestada tuleb ka laenu allutatust teistele kohustustele võlgniku bilansis
- Abiks on standardi lihtsustused – 30/90 päeva üle maksetähtaja, kuid risk võib suurenedagi juba enne kui maksetähtaeg pole veel saabunud!
- Tavaettevõttele kõige keerulisem!

IFRS 9 – Finantsinstrumendid

Riskimaandamisarvestus

Riskimaandamisarvestuse (*hedge accounting*) reeglid IFRS 9-s võtavad paremini arvesse ettevõtete tegelikke riskimaandamisstrateegiaid

- Võimalik rakendada tehingute rühmadele ja netopositsioonile
- Võimalik rakendada mingile komponendile suuremast tehingust / alusvarast
- Kaob ära nõue, et hedge peaks olema 80-125% efektiivne, aga on vaja tõendada majanduslikku seost riskimaandamisinstrumendi ja maandatava riski vahel

Praktiline mõju

Peaks muutma riskimaandamisarvestuse kasutamise senisest atraktiivsemaks ja enamlevinumaks!

Korrektse dokumentatsiooni koostamine (sh ebaefektiivsuse mõõtmise meetodi määramine) nõuab aega.

Endiselt kehtib nõue, et dokumentatsioon peab olema valmis riskimaandamisarvestuse alustamise hetkeks.

IFRS 9 - Üleminekureeglid

IFRS 9 rakendatakse

- Tagasiulatuvalt, mõjud kajastatakse standardi rakendamise kuupäeva (1.1.2018) seisuga varade, kohustuste ja jaotamata kasumi korrigeerimisena; võrdlusandmeid ei korrigeerita.
- Tohib rakendada täiesti tagasiulatuvalt (ehk alates 1.1.2017), aga ainult siis, kui selleks ei pea kasutama „tagantjäreletarkust“
 - Praktikas ei ole kohanud ettevõtteid, kes seda teeksid

IFRS 9 – Avalikustamise nõuded 2018.a aastaaruandes

IFRS 9 rakendamise mõjud - IFRS näidisaruanne lk 195-196, lisa 26(b)(i)

IFRS 9 replaces the provisions of IAS 39 that relate to the recognition, classification and measurement of financial assets and financial liabilities, derecognition of financial instruments, impairment of financial assets and hedge accounting.

The adoption of IFRS 9 Financial Instruments from 1 January 2018 resulted in changes in accounting policies **and adjustments to the amounts recognised in the financial statements**. The new accounting policies are set out in note XX. In accordance with the transitional provisions in IFRS 9(7.2.15) and (7.2.26), comparative figures have not been restated.

(i) Classification and measurement

On 1 January 2018 (the date of initial application of IFRS 9), the group's management has assessed which business models apply to the financial assets held by the group and has classified its financial instruments into the appropriate IFRS 9 categories. The main effects resulting from this reclassification are as follows:

Financial assets – 1 January 2018	Notes	FVPL CU'000	FVOCI (Available-for- sale 2017) CU'000	Held-to- maturity CU'000	Amortised cost (Receivables 2017) CU'000
Closing balance 31 December 2017 – IAS 39 *		10,915	8,228	1,175	10,492
Reclassify investments from available-for-sale to FVPL	(a)	980	(980)	-	-
Reclassify listed corporate bonds from available-for-sale to amortised cost	(b)	-	(100)	-	100
Reclassify non-trading equities from available-for-sale to FVOCI*	(c)	-	-	-	-
Reclassify debentures and zero-coupon bonds from held-to-maturity to amortised cost*	(d)	-	-	(1,175)	1,175
Reclassify listed and unlisted debt securities from available-for-sale to FVOCI*	(e)	-	-	-	-
Opening balance 1 January 2018 - IFRS 9		11,895	7,148	-	11,767

IFRS 9 – Avalikustamise nõuded 2018.a aastaaruandes

IFRS 9 rakendamise mõjud - IFRS näidisaruanne lk 197, lisa 26 (b)(i)

Reclassifications of financial instruments on adoption of IFRS 9

On the date of initial application, 1 January 2018, the financial instruments of the group were as follows, **with any reclassifications** noted:

	Measurement category		Carrying amount		
	Original (IAS 39)	New (IFRS 9)	Original CU'000	New CU'000	Difference * CU'000
Non-current financial assets					
Equity securities	Available for sale	FVOCI	5,748	5,748	-
Listed and unlisted debt securities	Available for sale	FVOCI	1,400	1,400	-
Debentures and zero coupon bonds held to maturity	Held to maturity	Amortised cost	1,175	1,175	-
Listed corporate bonds	Available for sale	Amortised cost	100	100	-
Other receivables	Amortised cost	Amortised cost	1,380	1,373	(7)
Preference shares	Available for sale	FVPL	980	980	-
Derivatives	FVPL	FVPL	712	712	-
Current financial assets					
Trade receivables	Amortised cost	Amortised cost	8,270	8,255	(15)
Equity securities – held for trading	FVPL	FVPL	10,915	10,915	-
Cash and cash equivalents	Amortised cost	Amortised cost	31,268	31,268	-
Other receivables	Amortised cost	Amortised cost	842	842	-
Derivatives	FVPL	FVPL	1,417	1,417	-
Current financial liabilities					
Derivatives	FVPL	FVPL	1,398	1,398	-

IFRS 9 – Avalikustamise nõuded 2018.a aastaaruandes

IFRS 9 rakendamise mõjud - IFRS näidisaruanne lk 121, lisa 12 (c)(iii)

The closing loss allowances for trade receivables and contract assets as at 31 December 2018 reconcile to the opening loss allowances as follows:

	Contract assets		Trade receivables	
	2018	2017 ¹⁶	2018	2017 ¹⁶
	CU'000	CU'000	CU'000	CU'000
31 December – calculated under IAS 39 ⁸	-	-	300	100
Amounts restated through opening retained earnings	30	-	15	-
Opening loss allowance as at 1 January 2018 – calculated under IFRS 9	30	-	315	100
Increase in loan loss allowance recognised in profit or loss during the year	83	-	760	540
Receivables written off during the year as uncollectible	(47)	-	(483)	(285)
Unused amount reversed	(5)	-	(20)	(55)
At 31 December	61	-	572	300

IFRS 9 – Avalikustamise nõuded 2018.a aastaaruandes

IFRS 9 rakendamise mõjud - IFRS näidisaruanne lk 199, lisa 26(b)(iv)

In 2016, the group had refinanced one of its borrowings to extend the maturity date for another 2 years. In exchange, a fee of CU100,000 was paid and the fixed interest payable on the loan increased from 10% to 11%. In accordance with IAS 39 paragraph AG62, the modification of the loan terms was not considered to result in an extinguishment of the initial borrowings. At the date of the modification no loss was recognised in profit or loss. Instead, the group discounted the cash flows of the modified borrowings at a revised effective interest rate which meant that the impact of the changes in cash flows was recognised over the remaining modified term of the borrowings.

Under IFRS 9, the cash flows of the modified borrowings must be discounted at the original effective interest rate. This would have resulted in the recognition of an immediate loss in profit or loss at the date of the modification of CU529,000. As the group has chosen not to restate comparatives in adopting IFRS 9, it has recognised an adjustment of CU465,000 to increase non-current borrowings for the loss on 1 January 2018 and reduced the deferred tax liabilities by CU139,000. The net impact on retained earnings from this adjustment was CU326,000.

IFRS 9 – Avalikustamise nõuded 2018.a aastaaruandes

IFRS 9 avalikustamise nõuded

IFRS 9 avalikustamise nõuded, mis kehtivad ka edaspidi, on kokkuvõtlikult järgmised:

- Klassifitseerimine ja mõõtmine: Uuendatud arvestuspõhimõtted (sh info ettevõtte ärimudelite kohta); ja, kui omakapitaliinvesteeringute kajastamiseks on valitud õiglane väärtus läbi koondkasumiaruande, siis nende instrumentide nimekiri. **IFRS näidisaruanne lk 178-179, lisa 25(o)(i.ii.iii), lk 51-61, lisa 7**
- Väärtuse langus: Uuendatud arvestuspõhimõtted ja numbriline informatsioon väärtuse languse arvutamisest, sh. allahindlussaldo kokkuviimine aasta jooksul toimunud liikumistega. **IFRS näidisaruanne lk 179, lisa 25(o)(iv), lk 121-123, lisa 12(c)**
- Riskimaandamisarvestus: Uuendatud arvestuspõhimõtted ja sisuline ning numbriline informatsioon riskimaandamisstrateegiate, eesmärkide, instrumentide, reserve ja ebaefektiivsuse kohta. **IFRS näidisaruanne lk 181-182, lisa 25(p), lk 62-64, lisa 7(h), lk 102-104, lisa 9(c), lk 114-120, lisa 12(a-b)**

IFRS 9 – Avalikustamise nõuded 2018.a aastaaruandes

IFRS 9 avalikustamise nõuded – IFRS näidisaruanne lk 52-53

7(a)(i) Classification as trade receivables

Trade receivables are amounts due from customers for goods sold or services performed in the ordinary course of business. They are generally due for settlement within 30 days and therefore are all classified as current. Trade receivables are recognised initially at the amount of consideration that is unconditional unless they contain significant financing components, when they are recognised at fair value. The group holds the trade receivables with the objective to collect the contractual cash flows and therefore measures them subsequently at amortised cost using the effective interest method. Details about the group's impairment policies and the calculation of the loss allowance are provided in note 12(c).

7(a)(ii) Transferred receivables (*Factoring*)

The amount repayable under the factoring agreement is presented as secured borrowing. The group considers the held to collect business model to remain appropriate for these receivables and hence continues measuring them at amortised cost.

7(b)(i) Other financial assets at amortised cost (2017: other loans and receivables). Classification of financial assets at amortised cost

The group classifies its financial assets as at amortised cost only if both of the following criteria are met: a) the asset is held within a business model whose objective is to collect the contractual cash flows, and b) the contractual terms give rise to cash flows that are solely payments of principal and interest.

Financial assets at amortised cost include the following debt investments: (disclosures by class of financial instrument).

IFRS 9 – Avalikustamise nõuded 2018.a aastaaruandes

IFRS 9 avalikustamise nõuded – IFRS näidisaruanne lk 121

12(c)(iii) Credit risk. Impairment of financial assets.

The group has four types of financial assets that are subject to the expected credit loss model: a) trade receivables for sales of inventory and from the provision of consulting services, b) contract assets relating to IT consulting contracts, c) debt investments carried at amortised cost, and d) debt investments carried at FVOCI.

While cash and cash equivalents are also subject to the impairment requirements of IFRS 9, the identified impairment loss was immaterial.

Trade receivables and contract assets

The group applies the IFRS 9 simplified approach to measuring expected credit losses which uses a lifetime expected loss allowance for all trade receivables and contract assets.

To measure the expected credit losses, trade receivables and contract assets have been grouped based on shared credit risk characteristics and the days past due. The expected loss rates are based on the payment profiles of sales over a period of 36 month before 31 December 2018 or 1 January 2018 respectively and the corresponding historical credit losses experienced within this period. **The historical loss rates are adjusted to reflect current and forward-looking information on macroeconomic factors affecting the ability of the customers to settle the receivables. The group has identified the GDP and the unemployment rate of the countries in which it sells its goods and services to be the most relevant factors, and accordingly adjusts the historical loss rates based on expected changes in these factors.** On that basis, the loss allowance as at 31 December 2018 and 1 January 2018 (on adoption of IFRS 9) was determined as follows:

31 December 2018	Current	More than 30 days past due	More than 60 days past due	More than 120 days past due	Total
Expected loss rate	1.6%	5%	15%	51%	
Gross carrying amount – trade receivables	14,098	1,168	691	360	16,308
Gross carrying amount – contract assets	1,085	260	202	-	1,547
Loss allowance	243	72	134	184	633

1 January 2018	Current	More than 30 days past due	More than 60 days past due	More than 120 days past due	Total
Expected loss rate	1.4%	4.9%	14%	45%	
Gross carrying amount– trade receivables	6,912	878	480	300	8,570
Gross carrying amount – contract assets	2,500	97	-	-	2,597
Loss allowance	133	49	63	100	345

IFRS 9 – Avalikustamise nõuded 2018.a aastaaruandes

IFRS 9 avalikustamise nõuded – IFRS näidisaruanne lk 130-132

Loans to customers

The company uses three categories for loans which reflect their credit risk and how the loan loss provision is determined for each of those categories. These internal credit risk ratings are aligned to external credit rating companies, such as Standard and Poor, Moody's and Fitch.

IFRS 9 – Avalikustamise nõuded 2018.a aastaaruandes

IFRS 9 avalikustamise nõuded – olulised juhtkonna hinnangud - IFRS näidisaruanne lk 123

12(c)(iv) Significant estimates and judgements –

Impairment of financial assets

The loss allowances for financial assets are based on assumptions about risk of default and expected loss rates. The group uses judgement in making these assumptions and selecting the inputs to the impairment calculation, based on the group's past history, existing market conditions as well as forward looking estimates at the end of each reporting period. Details of the key assumptions and inputs used are disclosed in the tables above.

Täname! Küsimusi?

www.pwc.ee

© 2018 AS PricewaterhouseCoopers Kõik autoriõigused kaitstud. "PwC" viitab Eesti seaduste alusel asutatud ja tegutsevale äriühingule AS PricewaterhouseCoopers või PricewaterhouseCoopers International Limited rahvusvahelise võrgustiku liikmetele, kellest igaüks on eraldiseisev ja sõltumatu juriidiline isik.